

УДК 811.161.2'373.2:821.161.2-1'06
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-3-24>

Настасія ТКАЧЕНКО,
orcid.org/0000-0001-6492-9167
аспірантка кафедри української мови
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) nastyi14@ukr.net

ОНОМАСТИЧНІ РЕАЛІЇ В ПОЕТИЧНОМУ ДОРОБКУ ПАВЛА ВОЛЬВАЧА

Мета статті передбачає виявлення індивідуальних особливостей ономастичного вжитку в збірках П. Вольвача «Південний Схід» та «У Києві». Комплексне дослідження ономастичних особливостей сучасних українських поетичних творів є актуальним на сьогодні, адже власні назви виступають функціонально значущими складниками поезії. Цікавою є поетична творчість автора саме з ономастичного погляду.

Поезії об'єднує низка власних назв, які наскрізною лінією проходять через всі твори: хороніми, ойконіми, гідроніми, антропоніми, реаліоніми та теоніми. З'ясовано, що однією з найяскравіших груп онімів є топоніми, адже їх прагматичний потенціал полягає не тільки у позначенні місця, де відбуваються події, а й у збагаченні контексту численними експресивними нюансами та асоціаціями. У поетичному доробку Павла Вольвача загальновідомий мотив митця і мистецтва поєднується з мотивом національної свідомості, утворюючи мотив невіддільності поета від його рідного краю, тому П. Вольвач насичує свої твори власне українським топонімічним простором. Особливістю використання топонімічних назв є їх прагматична направленість, оскільки вони виступають показниками простору, є відправними точками в біографії письменника та відображають особливі події, які відбуваються у його житті.

Проаналізувавши власні імена у поетичному доробку Павла Вольвача, можемо стверджувати, що вибір антропонімів був не випадковим. За допомогою антропонімів автор може донести до читача інформацію, яку містить макротекст художнього твору. Деякі антропоніми в аналізованих текстах виконують художньо-оцінювальну функцію і виступають значущими національно-культурними компонентами. Фіксуємо, що в досліджених поетичних творах цілі родини названі родовим прізвищем, як відомо, це давня українська традиція.

Власні назви відіграють важливу роль під час аналізу творчої манери та індивідуального стилю Павла Вольвача. Оніми є невід'ємною складовою лексико-стилістичної системи слововживання у аналізованих поетичних текстах. Реальний ономастикон займає особливе місце, оскільки творить просторову складову художніх творів.

Ключові слова: антропонім, гідронім, онім, поезія, прагматика, теонім, топонім.

Nastasiia TKACHENKO,
orcid.org/0000-0001-6492-9167
PhD student at the Department of Ukrainian
Zaporizhzhya National University
(Zaporizhzhya, Ukraine) nastyi14@ukr.net

ONOMASTIC REALITIES IN THE POETRY WORKS BY PAVLO VOLVACH

The aim of the article is to find out the individual particularities of the onym application in the «Southern East» and «In Kyiv» collections of poetry by Pavlo Volvach. The comprehensive research of the onomastic particularities of modern Ukrainian poetry is up-to-date because the proper names are a functionally meaningful feature of the poetry. The artistic works of the author are interesting, especially from the onomastic point of view.

Throughout all the poetry of the author, there is a real range of the proper names: choronyms, oikonoms, hydronoms, anthoinoms, realonym and theonyms. It is proven, that one of the brightest onym groups is toponyms, as their pragmatic potential bears function not only to point out the place of the event but to enrich the context with numerous expressive features and associations. The artistic works by Pavlo Volvach contain a well-known motive of the artist and art with future combination with the motive of the national awareness creating an integrated image of the poet as a single one with the native land. Therefore Pavlo Volvach involves much of the Ukrainian toponymic space in his poetry. One of his particularities of the proper names mentioned is their practical applicability as well as they serve as the indicators of the space and are the set-off points in the writer's biography and reflect the special events that happened in his life.

As soon as we have analyzed the proper names in the poetry by Pavlo Volvach we can admit the choice of the anthroponyms was not accidental. The author uses the means of anthroponyms to reveal the information of the macro text of the artistic work. Some of the anthroponyms in the analyzed texts bear artistic and depicting functions and serve as nationally and artistically aware components. We are confirming that the studied poetry works reveal one of the long Ukrainian traditions to underline the family aim with generic proper names.

Proper names place a vital role in the analyses of the artistic manner and the individual style of Pavlo Volvach. Onyms are the integral compound of the lexis and style system of the word application in analyzed poetry. The real onomasticon reveals a spacious compound of the artistic works.

Key words: anthroponym, hydronym, onym, poetry, pragmatics, theonym, toponym.

Постановка проблеми. Комплексне дослідження ономастичних особливостей сучасних українських поетичних творів є актуальним на сьогодні, адже власні назви виступають функціонально значущими складниками поезій та стають предметом літературно-художньої ономастики. У своїй роботі Ю. Карпенко зазначає, що без аналізу власних назв справжнє розуміння тексту, його глибинних, підтекстових змістових шарів, просто неможливе. Власні назви в тексті дають неоціненну інформацію для інтерпретації тексту, нерідко й таку, що іншими способами в ньому не виражена [Карпенко, 2000: 69].

Нашу увагу привернула творчість сучасного письменника Запорізького краю, діяльність якого розпочалась у 80-х роках ХХ століття, Павла Вольвача. Саме власні назви допомагають яскравіше відобразити погляди та думки письменника, літературні вподобання і навіть маловідомі факти його творчого шляху. Цікавою є саме поетична творчість автора: «Поетичний доробок Павла Вольвача розлогий і багатограний, та найважливішим нюансом є те, що він тісно пов'язаний з пережиттями автора. Ліричний герой його художніх текстів живе, імовірно, одним життям з автором. Цьому є доказом численні інтерв'ю митця, якими рясніє Інтернет і сторінки часописів. Щодо творчого доробку поета, то при його аналізі варто говорити про ліричного суб'єкта» (Йолкіна, 2016: 132).

Аналіз досліджень. Поетичний доробок митця не був предметом спеціальних мовознавчих розвідок, а досліджувався тільки в контексті літературознавчих студій: Є. Баран, Л. Белей, Н. Бернадська, О. Гаврош, І. Дзюба, В. Клименко, Л. Коробко, І. Корчук, В. Кравченко, М. Кучеренко, Б. Пастух, Т. Терен, Т. Урись, О. Хоменко. Зазначимо, що ґрунтовною працею є дисертаційне дослідження Т. Урись «Модус національної ідентичності в сучасній українській поезії (на матеріалі творчості І. Андрусяка, П. Вольвача та І. Павлюка)», в якому авторка частково розкриває особливості вживання власних назв, а саме топонімів, в поетичному доробку П. Вольвача: «У свідомості й підсвідомості територія формується завдяки певним образам та відбивається через топоніми, що є своєрідними документальними фактами в канві художнього твору, де вони маркують національну специфіку цих поетичних текстів» (Урись, 2017: 46). Актуальність нашого дослідження полягає у визначенні онімної парадигми як важливої складової художнього простору в поезіях Павла Вольвача.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз онімів, виявити індивідуально-авторські особли-

вості ономастичності в збірках П. Вольвача «Південний Схід» та «У Києві».

Виклад основного матеріалу. Збірка «Південний Схід» насамперед зацікавлює своєю назвою, адже цей термін ми фіксуємо тільки у цього автора. Як відомо, найвищий ступінь прагматичного впливу мають заголовки, тому автор вже самою назвою хотів наголосити на тому, що найголовнішим у збірці буде образ рідної землі – Південного Сходу. Зі слів П. Вольвача ми здогадуємося, що Південний Схід – це територія Запорізького краю: «Всі мої вірші з Південного Сходу. І сам я звідти. Полини, будяки, а вдалині – хутро димів над заводськими трубами. Кисень моїх віршів і мій світ. Географічне поняття. Геополітичний напрямок. Як хто хоче. Поза сумнівом одне – це Південний Схід» (Вольвач, 2002: 5).

Однією з найяскравіших груп онімів у художніх текстах є топоніми, адже їх прагматичний потенціал полягає не тільки у позначенні місця, де відбуваються події, а й у збагаченні контексту численними експресивними нюансами та асоціаціями. Письменники, створюючи топонімічні парадигми, враховують як денотативно-конотативну семантику, так і прагматичні можливості, адже це сприяє ефективній взаємодії автора та читача. Збірка насичена власне українським топонімічним простором: *Де здавен прокляття й силу Сходу / всотував у кров і все беріг* (Вольвач, 2002: 91); *і по пісках біблійських караваном / до них у гості чимчикує Схід* (Вольвач, 2002: 96). У передмові письменник зазначає: «Не хочеться нікого цитувати, але я теж вірю – твердо і майже безнадійно, – в особливе призначення цієї землі» (Вольвач, 2002: 5).

У поезіях Україна – це не тільки назва топооб'єкту, а й символ гідності українського народу: *Спом'янем під галактичні ватри / Те, земне, котре любили всі: / Літній ранок, стегна Клеопатри, / Україну й н'есу Дебюссі* (Вольвач, 2002: 83); *Ми з України – ні – нікуди не йдемо* (Вольвач, 2015: 127). Топонімічна назва Україна символізує патріотичні почуття та переживання за долю власної країни: *І все на світі – Україна, / І птах, і грудка, і слова* (Вольвач, 2002: 62); *Що стою в трагічній Україні, / Й чую, крізь вселенську тишину, / Як ростуть нові її склепіння* (Вольвач, 2015: 189).

Через власну назву автор намагається показати глибину проблем, негараздів, які довелося йому самому пережити. Майже завжди Україна змальована у сумних барвах: *І, як завжди, вітерець нестиме / Білі хмари в степ і на лиман. / І ділити Україну з тими, / З тими, для котрих її – нема...*

(Вольвач, 2002: 119); *Та вже по них – тремтлива світлотинь, / Мов Україна родиться з видінь* (Вольвач, 2015: 31).

Часто в контексті топонім *Україна* тільки локалізує дію, тобто несе нейтральну прагматику: *20-го, в четвер, дощі по Україні, / Місями десь гроза, місями – розпач десь* (Вольвач, 2002: 18). Однією з особливостей використання хороніма *Україна* є те, що Павло Вольвач послуговується ним у складі позбавлених конотативності назв: мистецьких творів (*Співав би я «Ще не вмерла» і «...нам Україну храни»*) (Вольвач, 2002: 11); та гасел (*Вони за мить помруть навек, / Та шепчуть: «Слава Україні...»*) (Вольвач, 2002: 135).

У поетичних творах письменника прагматичного потенціалу набувають відапелятивні назви, такі як *Батьківщина, Вітчизна: ... і маю я тільки згарище з присмаком Батьківщини* (Вольвач, 2002: 11); *Так! Це твоя Батьківщина, / Де не по-твоєму так* (Вольвач, 2002: 124); *Адже сказано, та й не нами – / «Батьківщина сильніша смерті...»* (Вольвач, 2002: 160); *На Вітчизну дивитись згори, / Навздогін озираючись платтю / Вагон заснув. А за вікном Вітчизна / Вознями блимає, мостами стугонить...* (Вольвач, 2002: 85); *Розминаєш між пучок пучок полину – / І приходять Вітчизна* (Вольвач, 2002: 173); *І Вітчизна намріяна – то лише грудка, / Що у серці здавен запеклась* (Вольвач, 2002: 157).

Поезії збірок об'єднує низка власних назв, які наскрізною лінією проходять через всі твори: хороніми (*Україна, Південний Схід*), ойконіми (*Київ, Запоріжжя*), гідроніми (*Дніпро*), антропоніми, реаліоніми та теоніми. Найбільш вживаними серед усіх географічних назв є ойконіми *Київ* та *Запоріжжя*, адже це міста, в яких проживає автор, і вони є відправними точками.

Автор не залишає поза увагою таку рідну, топонімічну назву *Запоріжжя*, яка є вказівкою на його «малу» батьківщину. У поетичному доробку Павла Вольвача загальновідомий мотив митця і мистецтва поєднується з мотивом національної свідомості, утворюючи мотив невіддільності поета від його рідного краю: *Палають вірші в Запоріжжі, / В котрім не є, та все ж еси в нім* (Вольвач, 2002: 20).

Часто поет не називає сам топооб'єкт, але так детально зображує промислове, задимлене та зрусіфіковане місто, що з опису ми здогадуємося, про яке місто йдеться: *Саме у цьому місті чомусь судилося бути. / В цьому часі і сонці. Посеред цих людей. / Тут ковтати повітря і повні груди отрути* (Вольвач, 2002: 38). Такі згадки про місто подаються описовими зворотами і виступають

на противагу традиційному іменуванню: *Сивіє місто. Дихає дальнє місто. / Ритмічно здійсмають зябра райради і профспілки* (Вольвач, 2002: 122). Проте це рідне місто для автора, тому все одно для нього воно найкраще: *І нас, і це незграбне Запоріжжя, / Котрому в світі рівного нема* (Вольвач, 2002: 174).

Серед ойконімів також були зафіксовані назви міст та сіл Запорізької області, що свідчить про захоплення письменника рідним краєм: *А якщо хочеш – бери і їдь / В Басань або Жовту Кручу* (Вольвач, 2002: 128); *У Гуляй-Полі наприклад куди / ми з вами їздили у 90-х минулого віку* (Вольвач, 2015: 120); *Гуляй-Поле димноликє – звідки зник* (Вольвач, 2015: 129).

Цікаво простежити використання топоніма *Дике Поле*, який раніше вживався на позначення Запорізького краю: *На підошвах черевиків я приніс вам Поле Дике* (Вольвач, 2015: 129); *Гуляй-Поле, Поле Дике – й попів міст* (Вольвач, 2015: 129). Сьогодні ця назва відома всім, адже український виконавець Олександр Ярмак присвятив популярну пісню «Дике поле» героїчним воїнам «Азовсталі», які до останнього боронять нашу країну. Таким чином співак намагався повернути увагу світу до трагічних подій, які відбувалися в українському Маріуполі.

На противагу рідному місту рівноправним є зображення не менш важливого для автора міста *Києва*: *Як роком раніше – над Києвом хмарка, / Під хмаркою – Київ – і що красивіш?* (Вольвач, 2015: 224); *Мій Києве-не мій, а дай-но й свій розгін* (Вольвач, 2015: 127); *Видно Київ ізрання – / Золотий і сто найкращий* (Вольвач, 2015: 37); *Сюди, до мене, в Київ опівнічний...* (Вольвач, 2002: 176); *Зневіри сунуть з чотирьох сторін / І сіються на Київ і Полог* (Вольвач, 2002: 151); *Київ запахне крізь сині вогні* (Вольвач, 2002: 20).

У творах письменника *Київ* стає бінарною опозицією до *Запоріжжя*, оскільки Запоріжжя – це рідне місто для П. Вольвача, а Київ – це місто, яке приваблює своєю красою, і яке він намагається підкорити: *Собори тануть в голубе, / А я їду, їду по Києву* (Вольвач, 2015: 11); *Тримтять тонкі дими. І Київ – за горбами* (Вольвач, 2015: 14); *Чи спить, чи ні – весь Київ не берем* (Вольвач, 2002: 137); *Той полин біля рейки – вже Київ / Київ – рейок знервована ртуть* (Вольвач, 2002: 111); *Причащуся Києвом з гори. / Він мене потер, але не витер* (Вольвач, 2002: 168). Київ і Запоріжжя – це два головних міста для автора, які відіграли неабияке значення у становленні письменника.

Автор намагається вводити в поезії поряд із назвами міст, селищ рідного Запорізького краю

назви поселень Західної України, щоб порівняти особливості побуту та культури: *Жив би в якихось Заліщиках, чи, може, десть в Тереховлі / Ходив би в неділю до церкви, просвітлений і чепурний. / Слова безсилим бадиллям не застрявали б у горлі* (Вольвач, 2002: 11); *І де там ті в біса Заліщики? Тоскні, наче шинелі* (Вольвач, 2002: 11). П. Вольвач доходить висновку, що люди із Заходу та Сходу насправді різні, тому їх світогляд формувався в різних історичних, географічних та соціально-політичних умовах.

До окремої групи топонімів відносимо назви, що увиразнюють чи уточнюють певні деталі життя героїв: *Сходить на небі місяць, кований в Чигирині* (Вольвач, 2002: 42); *Сповзає вечір. Сонечко сіда / Як сто життів сідало у Бердянську* (Вольвач, 2002: 141); *І так весело мчить-пролітає / І життя, і село Кринички* (Вольвач, 2002: 49).

Астіоніми, власні назви міст (Бучко, Ткачова, 2012: 52), несуть в собі вторинну номінацію, виступають у поезіях фоновими, додатковими засобами у досягненні достовірності: *Які там зараз ціни у Токмаці?* (Вольвач, 2002: 45); *Кудись поїхати б. У Ніжин, / У Ніжин, чи кудись іще* (Вольвач, 2002: 48); *А що в тім Ніжині? Та хто зна / На карті – наче б то райцентр* (Вольвач, 2002: 48); *І гуцул в осінній Яремчі / Сидить на вокзалі в півній* (Вольвач, 2002: 65); *А незнайоме небо / тече собі кудись на Тегеран* (Вольвач, 2002: 96).

У ліричних творах П. Вольвача також зафіксовані гідроніми, функційні можливості яких абсолютно різні і залежать від контексту. Улюбленим гідронімом письменника є *Дніпро*, який у поетичних текстах символізує рідний край, незламність та національний дух українців: *Он розсунув обаполи місто / Мій Дніпро, заломивши брову* (Вольвач, 2002: 32); *Речитатив Дніпра наростає в прольотах мосту* (Вольвач, 2002: 42); *Століття на денці. Місто провалюється в Дніпро* (Вольвач, 2002: 44).

М. Торчинський зазначає, що гідронім *Дніпро* найбільш поширений в українській поезії і здатний виконувати різноманітні функції. На думку дослідника, гідронім *Дніпро* є національним символом України, нерозривно пов'язаним із поняттями «українська історія», «національна ідея», «українська територія» (Торчинський, 2005: 165): *Стоять міста великі при Дніпрі* (Вольвач, 2015: 225); *...тіні свої поклавши з двох берегів Дніпра* (Вольвач, 2015: 15); *...сонце встає проти ночі з того боку Дніпра* (Вольвач, 2015: 15); *Знову Дніпро туманний / Сплив мені за вікном* (Вольвач, 2015: 67).

У поезіях Павла Вольвача образ *Дніпра* асоціюється з поняттями «український народ», «Укра-

їна» і є доміантним при змалюванні України: *Та не на хінді чи на ідиш / Дніпро шепоче. І тайком* (Вольвач, 2002: 44); *Ну, а сонце – як мед у коновці. / Може, вдасться узяти й запити / Іншим поглядом, спиртом, Дніпром...* (Вольвач, 2002: 166); *Так. Зелена дорога. Синій Дніпро* (Вольвач, 2002: 122).

Яскравими стилістичними конотаціями наділені пелагоніми *Чорне море* і *Азовське море*, які виконують хронотопну функцію, вказуючи на місце дії: *Вервечку хвиль, а далі море* (Вольвач, 2002: 140); *Дорога до моря Азовського / Біжить собі та й біжить...* (Вольвач, 2002: 56).

У аналізованих творах фіксуємо поодинокі випадки вживання оронімів, де поряд з українськими назвами фігурують й запозичені: *Трицять свічки під образами, / В духмяній церкві на Мтац-мінді* (гора в Тбілісі) (Вольвач, 2002: 95); *З видом на Бону* (гора на Тернопільщині, інша назва якої Замкова) (Вольвач, 2002: 124); *Ах, яка була нам Бона ця...* (Вольвач, 2002: 127).

Проаналізувавши власні імена у поетичному доробку Павла Вольвача, можемо стверджувати, що вибір антропонімів був не випадковим. За допомогою антропонімів автор може донести до читача інформацію, яку містить макротекст художнього твору. А також власні імена здатні розширити простір поезій, допомогти письменнику висловити свої думки та встановити контакт із читачем.

Зазвичай антропоніми представлені чоловічими та жіночими іменами і прізвищами, які уживають носії української мови. У поезіях П. Вольвача імена найчастіше мають повну форму офіційного варіанта: *І стрийко у мене був би Богдан, чи, можливо, Орест* (Вольвач, 2002: 11); *І скрині, і сволюка, й діда Павла, / Та майже нічого нема* (Вольвач, 2002: 120); *Мрію мрію подумки з Євгеном* (Вольвач, 2015: 246); *Смерть, і рядок, і якийсь там Василь* (Вольвач, 2015: 140).

Зазначимо, що іншомовних імен у творах Павла Вольвача небагато (італійське *Федеріко*, іспанське *Ізабель*): *Оливковий Федеріко / Дихнув на моє волосся* (Вольвач, 2002: 27); *І ти вже – як не ти, ти звешся – Ізабель / В повітрі цім, що пристрасно-гітарне* (Вольвач, 2002: 141).

Деякі антропоніми в аналізованих текстах виконують художньо-оцінювальну функцію і виступають значущими національно-культурними компонентами. Наприклад, ім'я *Вася* несе зменшувально-пестливий відтінок та виражає позитивне ставлення автора до персонажа: *З церквою на спині, Вася здимів – / І кому від того стало гірш* (Вольвач, 2002: 108); *Жалко мені Васи, / Наче дня, що взяв оце й пройшов* (Вольвач, 2002: 108).

Ім'я *Надька* має відтінок грубості, знижуваності і несе відповідну оцінку носієві імені: *І що вчора в Надьки, у «кобили», / Подорожчав знову самогон* (Вольвач, 2002: 19).

Фіксуємо, що в досліджених поетичних творах цілі родини названі родовим прізвиськом, як відомо, це давня українська традиція: *Я мав би багато дечого, тож заздрю Стриям і Делятинам* (Вольвач, 2002: 11). І. Сухомлин класифікує такі антропоніми як неофіційні прізвиська, адже вони утворюються за тими самими моделями і мають однакову семантику.

Як бачимо, антропоніми, що вжиті у поезіях Павла Вольвача, однотипні. Виділяючи ту чи іншу особу з-поміж інших письменників найчастіше називає її ім'я: *Де навкруги – жура довготелеса, / А в тій жури – чи Григір, чи Василь...* (Вольвач, 2002: 63).

В ідіостилі письменника антропомоделі «ім'я + по батькові» та «по батькові» зазвичай вживається в офіційній сфері із відтінком нейтральності, а в розмовній – з підкресленою ввічливістю: *І був би я весь вишиваний, різьблений і інкрустований, / І В'ячеслав Максимович був би мій Президент* (Вольвач, 2002: 11); *І нишком хреститься Петро-вич, / Бо ще партійний* (Вольвач, 2002: 95).

Активне використання аналізованої антропоформули під час спілкування героїв свідчить про те, що ця модель досить популярна. Повага та стилістична нейтральність моделі зумовили офіційність її вживання: *А що ж у нас? Мовчить мій бригадир, / Суворо-боязкий Іван Петрович* (Вольвач, 2002: 96).

Реальні антропоніми, або як ще називають їх дослідники «прецедентні імена», в творах П. Вольвача поділяємо на три групи – це представники зі сфери мистецтва, політики та науки. До першої групи належать власні імена реальних літературних діячів, які співвідносяться з українською літературою, такі оніми представлені одиничними іменами або прізвиськами: *Не на їхнім вчорашнім обкомі, / А на серці і Стуса труні* (Вольвач, 2002: 32); *Вона читає Ліну й Бу-Ба-Бу / І власну фальш, настояну на вмінні* (Вольвач, 2002: 130); *А серце чує те, що хоче, – / Стус. Драч. Стус. Драч. / Стус...* (Вольвач, 2002: 137).

До складу цієї ж групи відносимо власні імена художників: *І світанок блідий, як одрізане вухо Ван-Гога* (Вольвач, 2002: 26); та літературних персонажів: *А далі – Беня Крік і Фроїм Грач* (Вольвач, 2002: 140).

Другу групу складають оніми з політичної сфери, які репрезентовані прізвиськами історичних постатей:

1. Народний месник Устим Кармелюк: *Сіра цегла облич, сніг, печаль. Кармелюк – / все, чим дихалось і видихалось* (Вольвач, 2002: 35);

2. Керівник українського гайдамацького руху Іван Гонта: *І білі хмари над миттєвим дрібом – / Не з Гонтиної всі хіба душі?* (Вольвач, 2002: 57);

3. Керівник селянського повстанського руху 1918–1921 рр. Нестор Махно: *Як за Махна він їздив на тачанці* (Вольвач, 2002: 93).

Третю групу представляють використані письменником прецедентні імена осіб зі сфери науки: *І який там Ортега-і-Гассет!* (Вольвач, 2002: 70); (Хосе Ортега-і-Гассет – іспанський філософ); *За законом Ома чи тертя, / Надихало і водило стилос* (Вольвач, 2002: 83) (Георг Симон Ом – німецький фізик).

Знаходимо у творчому доробку П. Вольвача й вічний образ Бога, який виступає символом духовності людини та втілює найважливіші речі: *На мить забуде навіть Бог* (Вольвач, 2002: 48); *Застує погляд Бога жовтий вікна квадрат* (Вольвач, 2002: 81); *...а в білім небі визріває Бог / освітлене вікно саднить як несмак* (Вольвач, 2002: 93); *Господи Боже, я грішник – не зрадник. / Господи Боже, як можеш – прости* (Вольвач, 2002: 223).

Теонім *Бог* характеризується своєю визначеністю та широкою відомістю: *Тільки ж під одним ходили Богом, / Хоч по різних кидало світах* (Вольвач, 2002: 108); *Хоч видно все, хіба що Бога опріч / І в просторі – вляглися щільно поруч / Світла і тіні, як життя і смерть* (Вольвач, 2002: 116); *А в когось теж синіє Бог / На передпліччі* (Вольвач, 2002: 175).

А також натрапляємо на варіанти аналізованого теоніма *Христос, Всевишній, Господь* та *пан-Біг*: *І вік розп'ятого Христа / Уже вроста в моє повітря* (Вольвач, 2002: 12); *Дбав про тебе Господь повітових небес, / Виринаючи плоть з доль чужих і словес* (Вольвач, 2002: 16); *Хвала Всевишньому за гору ту і цю, / За золоту, таку щасливу хмару* (Вольвач, 2015: 95); *...де Божя Мати зрить Христові муки* (Вольвач, 2015: 150); *Тільки пан-Біг / Пам'ятаючи все, пам'ятаючи всіх, / Визначає ходу твоїх злодійських ніг...* [(Вольвач, 2015: 128).

Варто зазначити, що одиничними прикладами в досліджуваних поезіях представлені ергоніми – власні назви певних об'єднань людей (організації, партії, установи, заклади) (Бучко, Ткачова, 2012: 85): *Вона читає Ліну й Бу-Ба-Бу* (літературне угруповання) / *І власну фальш, настояну на вмінні* (Вольвач, 2002: 130); та геортоніми – назви будь-яких свят (Бучко, Ткачова, 2012: 69): *І дива. І Нового року. / І кисню незбутніх повстань* (Вольвач, 2002: 65); *А ще би я мав Свят-Вечір, маланку, вертеп і гайву* (Вольвач, 2002: 11).

Висновки. Отже, власні назви відіграють важливу роль під час аналізу творчої манери та індивідуального стилю Павла Вольвача. Оніми є невід'ємною складовою лексико-стилістичної системи слововживання у аналізованих поетичних текстах. Реальний ономастикон займає особливе місце, оскільки творить просторову складову художніх творів. Своєрідним є те, що поезії збірок об'єднує низка власних назв, які наскрізною лінією проходять через всі твори. Однією з найяскравіших груп онімів у художніх текстах є топоніми, адже їх прагматичний

потенціал полягає не тільки у позначенні місця, де відбуваються події, а й у збагаченні контексту численними експресивними нюансами та асоціаціями. Особливістю використання топонімічних назв у поезіях П. Вольвача є їх прагматична направленість, оскільки вони виступають показниками простору, є відправними точками в біографії письменника, відображенням особливих подій у його житті. Антропонімічна парадигма представлена прецедентними іменами, а саме прізвищами представників зі сфери мистецтва, політики та науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.
2. Вольвач П. І. Південний Схід: поезії. Львів: Кальварія, 2002. 188 с.
3. Вольвач П. І. У Києві. Київ: Український пріоритет, 2015. 280 с.
4. Дука Л. І. Прагматичний потенціал онімів та способи його актуалізації в тексті: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Дніпропетровськ, 2002. 18 с.
5. Йолкіна Л. В. Специфіка реалізації ліричного суб'єкта в поезії Павла Вольвача. *Науковий вісник Ужгородського університету. Філологія*. Ужгород, 2016. Вип. 2. С. 132–135.
6. Карпенко Ю. О. Мова топонімів – мова землі: онімізація тексту як художній засіб у романі Ліни Костенко «Берестечко». *Історико-літературний журнал*. Одеса, 2000. № 5. С. 9–16.
7. Торчинський М. М. Стилістично-виражальні можливості потамопоетонімів в українських поетичних текстах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Лінгвістика*. Херсон: ХДУ, 2005. Вип. II. С. 164–167.
8. Урись Т. Ю. Модус національної ідентичності в сучасній українській поезії (на матеріалі творчості І. Андрусика, П. Вольвача та І. Павлюка): дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. Київ, 2017. 208 с.
9. Qizi G. S., Umarova N. R. The use of anthroponyms and pseudonyms in alisher Navoi's gazelles. *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*. 2021. Vol. 11(9). P. 349–353.
10. Umarova N.R. (2021). The use of artistic anthroponyms in the poems of Alisher Navoi. *Theoretical & Applied Science*. 2021. Vol. 5, P. 419–421.

REFERENCES

1. Buchko D. H., Tkachova N. V. Slovník ukraínskoi onomastichnoi terminologii [The dictionary of Ukrainian onomastic terminology]. Kharkiv : Ranok-NT, 2012. 256 p. [in Ukrainian].
2. Volvach P. I. Pivdennyi Skhid : poezii [South East: poems]. Lviv : Kalvariia, 2002. 188 p. [in Ukrainian].
3. Volvach P. I. U Kyievi [In Kyiv]. Kyiv : Ukrainskyi priorytet, 2015. 280 p. [in Ukrainian].
4. Duka L. I. Prahmatychnyi potentsial onimiv ta sposoby yoho aktualizatsii v teksti [Pragmatic potential of onyms and methods of its actualization in the text]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.02. Dnipropetrovsk, 2002. 18 p. [in Ukrainian].
5. Yolkina L. V. Spetsyfika realizatsii lirychnoho subiekta v poezii Pavla Volvacha [The specific of implementation of lyrical subject in the poetry by Pavlo Volvach]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Filolohiia*. Uzhhorod, 2016. Vyp. 2. pp. 132–135.
6. Karpenko O. Yu. «Mova toponimiv – mova zemli: onimizatsiya tekstu jak hudozhnij zasib u romani Liny Kostenko «Berestechko» [Language place names – it land: onimizatsiya text as an artistic tool in Lina Kostenko's novel «Berestechko»]. *Istoriokoliteraturnyj zhurnal*. Odessa, 2000. No. 5. pp. 9–16.
7. Torchynskiy M. M. Stylistychno-vyrazhalni mozhlyvosti potamopoetonimiv v ukrainskykh poetychnykh tekstakh [Stylistic and expressive possibilities of potamopoetonyms in Ukrainian poetic texts]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Linhvistyka*. Kherson : KhDU, 2005. Vyp. II. pp. 164–167.
8. Uryts T. Yu. Modus natsionalnoi identychnosti v suchasni ukrainskii poezii (na materialy tvorchosti I. Andrusiaka, P. Volvacha ta I. Pavliuka) [Modus of national identity in contemporary Ukrainian poetry (on the material of the works by I. Andrusyak, P. Volvach and I. Pavlyuk)]: dys. ... kand. filol. nauk : 10.01.01. Kyiv, 2017. 208 p.
9. Qizi G. S., Umarova N. R. The use of anthroponyms and pseudonyms in alisher Navoi's gazelles. *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*. 2021. Vol. 11(9). P. 349–353.
10. Umarova N.R. (2021). The use of artistic anthroponyms in the poems of Alisher Navoi. *Theoretical & Applied Science*. 2021. Vol. 5, P. 419–421.